

Η τεχνοτροπία της Κρητικής σχολής εκφράζει τη βαθύτερη αλήθεια της ησυχαστικής διδασκαλίας (Σπυρίδων Ν. Μαρίνης, Συντηρητής εικόνων, Θεωρητικός της τέχνης)

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://bitly.com/1UxOCII>]

Συμπεράσματα

Μπορούμε πια με βεβαιότητα να πούμε, ότι η τέχνη που ονομάζουμε «Κρητική σχολή» διαμορφώνεται άμεσα ή έμμεσα από την διδασκαλία των ησυχαστών. Η φορητή εικόνα της εποχής των Παλαιολόγων είχε αναμφίβολα ως χώρο δημιουργίας τα μοναστήρια. Το πνεύμα του ησυχασμού επηρεάζει επομένως πρώτα τις φορητές εικόνες και στη συνέχεια επιδρά πάνω στην τοιχογραφία.

Πηγή: impantokratoros.gr

Η τεχνοτροπία της Κρητικής λεγόμενης ζωγραφικής δίνει μεγάλη έμφαση στον φωτισμό των προσώπων. Το φως δεν διαχέεται πλέον όπως στη «Μακεδονική σχολή» πλατιά στα πρόσωπα και τα ενδύματα των αγίων, αλλά επικεντρώνεται έτσι, ώστε να δίνεται μεγαλύτερη έμφαση στην υποστατική του δύναμη. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα οι μορφές των αγίων προσώπων να δείχνουν περισσότερο ασκητικές, περισσότερο ιεροπρεπείς. Το πλάσιμο του προσώπου και της πτυχολογίας φωτίζεται πιο έντονα και παρουσιάζεται κυριολεκτικά η μορφή μέσα στο φως, πλασμένη από το φως. Ό,τι υπάρχει έρχεται στο φως, γιατί υπάρχει χάρη στο φως κι όπου υπάρχει φως, υπάρχει προσευχή, υπάρχει, μ' άλλα λόγια η παρουσία του Θεού. Οι ιστορικοί της βυζαντινής τέχνης θα μιλήσουν για «υψηλή τεχνική και αισθητική ποιότητα των έργων της «Κρητικής σχολής» και για την «δογματική αυθεντία της εικονογραφίας τους»[viii]. Η τεχνοτροπία της Κρητικής σχολής, ακόμα κι όταν παρήκμασε καλλιτεχνικά, δεν έπαψε να εκφράζει την βαθύτερη αλήθεια της ησυχαστικής διδασκαλίας. Δεν έπαψε να δείχνει στον πιστό, ότι η «Θεία Χάρις» κι όχι η ανθρώπινη δύναμη φωτίζει τον άνθρωπο μέσα στην προσευχή της Εκκλησίας και τον ενώνει με τον Θεό, του δίνει την πραγματική του υπόσταση. Η εικόνα αρχίζει να χάνει το μήνυμά της, όταν η φυσικότητα, ο νατουραλισμός αντικαθιστά την βυζαντινή τεχνοτροπία του ησυχαστικού φωτισμού και φωτίζεται από το φυσικό-κτιστό φως της ανθρώπινης ζωγραφικής. Το μήνυμα της εικόνας είναι η αναπαράσταση της αγιότητας με τα μέσα της ζωγραφικής, είναι η ένωση του άκτιστου Θεού με το κτιστό δημιούργημά Του. Κι η Κρητική σχολή το πέτυχε αυτό με ακρίβεια.

Η τέχνη της Δύσης, από την εποχή του σχίσματος κι ύστερα, θα χάνει όλο και περισσότερο τον εκκλησιαστικό της χαρακτήρα. Οι επιπτώσεις από την στιγμή που χάθηκε ο διαχωρισμός μεταξύ ουσίας και θείας ενεργείας στην ύπαρξη του Θεού υπήρξαν τραγικές. Ο κόσμος έχασε την αγιαστική και μεταμορφωτική του δυνατότητα κι εγκλωβίστηκε στην απόλυτη αλλά φθαρτή και χωρίς διέξοδο αναγέννησης και μεταμόρφωσης αυτοαξία του. Η φυσιοκρατικότητα ως στόχος του καλλιτέχνη στη Δύση θ' αναπτυχθεί σε σύστημα που θα δίνει όλο και περισσότερο φυσική μορφή στη ζωγραφική η οποία στο τέλος θα χάσει κάθε στοιχείο ιερότητας, ενώ στην Ανατολή τα νατουραλιστικά στοιχεία θα προσπαθούν να εισέλθουν μέσα στην εικόνα κάθε στιγμή που ο αγιογράφος θα ενδίδει στο κοσμικό φρόνημα.

Η ιστορία της Θεολογίας και της εικόνας μάς διδάσκει, ότι κάθε φορά, που η Ορθόδοξη Θεολογία θα συναντά την ορθολογική και ανθρωποκεντρική Δύση και θα επηρεάζεται από το πνεύμα της, όλο και περισσότερο ο Ορθόδοξος (ησυχαστικός) χαρακτήρας της εικόνας, σαν μια αντανάκλαση της πνευματικής κατάστασης του επίγειου εκκλησιαστικού σώματος, θα αλλοιώνεται και θ' απομακρύνεται από την αλήθεια της Εκκλησίας.

[viii] Π. Βοκοτόπουλος, *η κρητική ζωγραφική τον 16^ο αιώνα*, Ίδρυμα Γουλανδρή-Χορν, 1993, σελ.45.

(Πηγή: Σπυρίδωνος Ν. Μαρίνη, «Ερμηνεύοντας την εικόνα», εκδ. Γρηγόρη, σσ.124-133)